

(/)

🏠 (/)

> Danmark - Historie og topografi ([http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/historie-og-topografi-11-](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/historie-og-topografi-11-11-11)

11-11)

> Bøger (<http://www.historie-online.dk/boger>)

> Anmeldelser (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5>)

> Trap Danmark 16 Vejen, Kolding, Haderslev

← **Forrige artikel** (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/historie-og-topografi-11-11-11/trap-danmark-15-billund-vejle-fredericia>)

Trap Danmark 16 Vejen, Kolding, Haderslev

Kategori: Anmeldelser

Visninger: 1159

Del artikel: **f** ([https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=http://www.historie-](https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/historie-og-topografi-11-11-11/trap-danmark-16-vejen-kolding-haderslev)

[online.dk/boger/anmeldelser-5-5/historie-og-topografi-11-11-11/trap-danmark-16-vejen-](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/historie-og-topografi-11-11-11/trap-danmark-16-vejen-kolding-haderslev)

[kolding-haderslev](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/historie-og-topografi-11-11-11/trap-danmark-16-vejen-kolding-haderslev)) **t** (<https://twitter.com/home?status=>. Aktiviteten kan ses på

[http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/historie-og-topografi-11-11-11/trap-](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/historie-og-topografi-11-11-11/trap-danmark-16-vejen-kolding-haderslev)

[danmark-16-vejen-kolding-haderslev](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/historie-og-topografi-11-11-11/trap-danmark-16-vejen-kolding-haderslev)) **in** (<http://www.linkedin.com/shareArticle?>

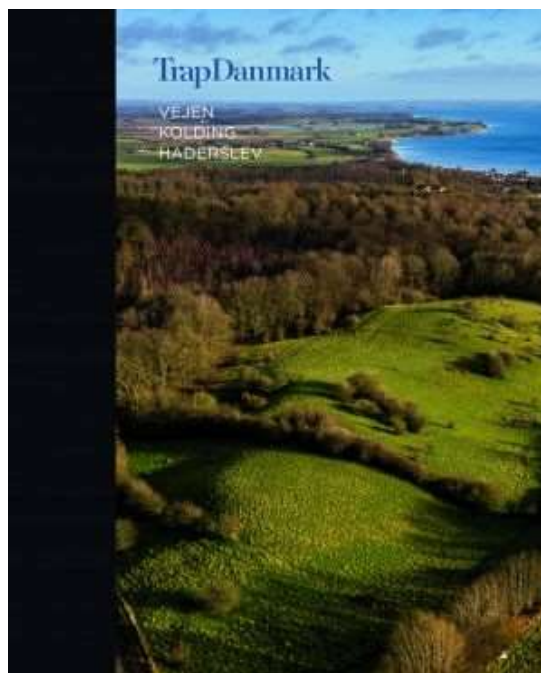
mini=true&url=http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/historie-og-topografi-11-11-11/trap-danmark-16-vejen-kolding-haderslev&title=)

Trap Danmark 6. udgave, bind 16. Vejen, Kolding, Haderslev.

Udg. af Trap Danmark A/S og Gads Forlag A/S. 320 sider.

Af Poul Porskær Poulsen, historie-online.dk

Bind 16 af den nye udgave af Trap Danmark bringer os til Sydøstjylland – ja, i virkeligheden også til Sønderjylland. For midt gennem dette binds tre kommuner går Kongeågrænsen, som indtil 1920 adskilte kongeriget og hertugdømmerne. Altså et grænseland med en historie, der både handler om kongemagten og Koldinghus, det folkeligt grundtvigianske gennem højskolerne Rødding og Askov, og 1864 og Genforeningen i 1920.

Vejen Kommune er en landkommune, hvor Kongeåen og dermed den gamle grænse løber øst-vest. Og også øst-vest ligger motorvej E20. Og som det fremhæves i afsnittet om Vejen Kommune er der også en anden grænse i kommune, nemlig mellem morænelandskabet i øst og bakke- og slettelandskabet i vest. Løvskov mod øst og heder med plantager mod vest. Kommunen ligger inde i landet, ingen kyststrækninger her, men en masse landbrugsland, og fødevarerektoren er da også ganske dominerende, både på industrisiden og i landbruget, der med en beskæftigelse på 6.8 % er noget større end på landsplan.

Med de historiske briller på, er der gjort fine fund, fx bopladser fra Maglemosekulturen, storstensgrave fra yngre stenalder, langhuse fra bronzealderen – og så er der jo Fæsteds-katten, en ofring fra 900-tallet, som et hold detektorførere fandt: Guldarmbånd mv., mere end 300 genstande med en samlet vægt på knap 1,5 kg.

Den nuværende kommune under middelalderen og videre frem til 1850 var sparsomt beboet. 1864 blev halvdelen af den nuværende kommune preussisk – og en anden afgørende begivenhed var åbningen af jernbanen fra Lunderskov til den nye havn i Esbjerg. Stationsbyerne langs linjen var med til at få befolkningstallet i vejret, således at de små 9.000 indbyggere i 1850 i de kongerigske sogne var cirka fordoblet i 1901. Og med Genforeningen i 1920 kom den nuværende kommunes indbyggertal op på godt 32.000 indbyggere.

Og så kom højskolerne til at spille en stor rolle, lokalt som nationalt. Rødding Højskole, oprettet 1844, regnes som landets første. Efter 1864 flyttede man 12 km nordpå til Askov, hvor en ny højskole blev født. Rødding Højskole blev genoprettet i 1920.

Ca. 43.000 indbyggere i Vejen Kommune. Omkring halvdelen bor i landdistrikterne eller i byer med under 2.000 indbyggere.

Kongeå har sit udspring i Kolding Kommune, skærer igennem Vejen Kommune for at løbe ud i Vadehavet ved Kongeåslusen i Esbjerg Kommune. Åen danner en naturlig grænse i landskabet og var allerede i middelalderen kendt som en naturgiven forhindring. Senere fik den betydning som statsretslig grænse, bl.a. kendt som Kongeågrænsen mellem Danmark og Tyskland i perioden 1864-1920. På billedet slynger Kongeå sig gennem engene langs sydkanten af Kongeå Skov, lige inden den passerer Kongeåens Dambrug ApS. Her kan dambrugets kultiverede regnbueørreder spejle sig i deres vildtlevende slægtning, kongeå laksen, som i fiskesæsonen fra d. 16. april til d. 31. oktober trækker lystfiskere til området i stort tal. Foto: Palle Peter Skov/Trap Danmark, 2020

Kolding Kommune har også spændende historie. Kongeå-grænsen gik jo også her, og et af de større grænseovergangssteder var ved Vamdrup i kommunens vestlige del. Så den nuværende kommune var altså også delt i kongerigske og slesvigske sogne. Men der er jo også kongeborgen Koldinghus – i dag smukt restaureret og et tilløbsstykke for besøgende – og i kommunen er tillige den særegne by Christiansfeld, som stadig er præget af Brødremenigheden – og det nationale samlingssted Skamlingsbanken rager godt i vejret.

Selve byen Kolding voksede frem i 1100-tallet, og i 1260'erne blev Koldinghus bygget og fik strategisk betydning her ved grænsen til hertugdømmerne. Slottet blev udbygget flere gange, og det oplevede flere dramatiske brande – værst gik det til i 1808, hvor Koldinghus næsten totalt nedbrændte og i flere henlå som ruin. Den blev dog restaureret efter nogle årtier. Kolding er i dag stadig kendt for kongeslottet, der nu er museum, for kunstmuseet Trapholt og for designskolen.

Kommunen er også beriget med en af de mest seværdige og mærkværdige byer i landet, Christiansfeld. I 1771 opnåede Brødremenigheden koncession på at etablere byen, og byplanen er præget af lige linjer med kirken som byens centrum. Koncessionen betød også særstatus i forhold til beskatning og statskirke. Christiansfelds historie er interessant (side 152 ff) og særegen – og byen er optaget på UNESCOs verdensarvsliste – og den er et besøg værd, bl.a. for at undres over kirkegården, Gudsageren, og sætte tænderne i en af de berømte honningkager.

Godt 93.000 er kommunens indbyggertal i 2020. 66 % bor i hovedbyen Kolding.

Christiansfeld er en af brødremenighedens bedst bevarede byer. Byens historie går tilbage til 1771, hvor der blev givet kongelig bevilling, og området blev erhvervet af Brødremenigheden, hvis virke har præget byen både før og nu. Brødremenigheden er nu en evangelisk-luthersk frimenighed, og i 2015 blev Christiansfeld optaget på UNESCOs verdensarvsliste. På billedet ses de lange lige gader med huse i gule Flensborgsten, hvoraf flere har træbeklædte gavle eller gulpuksede facader samt røde tegltage. Udtrykket er enkelt og harmonisk og et enestående eksempel på opførelsen af en kristen idealby. Foto: Palle Peter Skov/Trap Danmark, 2020

Med Haderslev Kommune er vi så helt i Sønderjylland. Kommunens hovedby er Haderslev med domkirken, men også Gram og Vojens er kendte sønderjyske lokaliteter. Gram pga. slottet, Gram køleskabe og Erling Jepsen – Vojens pga. jernbanestationen, der kom til at ligge her i stedet for i Haderslev, og for speedway og ishockey.

Kommunens historie er præget af de sønderjyske forhold, 1864 og Genforeningen. Fine inserater fortæller om hertugdømmet Slesvigs historie frem til Genforeningen 1920 (side 234 f), og om afstemningen 1920 (side 246 f), hvor flertallet i det nuværende kommuneområde stemte for at blive en del af kongeriget – en begivenhed som skulle have været fejret over hele Sønderjylland sidste år, men som corona satte en stopper for. Forhåbentlig bliver der mulighed for at lave forsinkede fejringer i år.

Gå vi længere tilbage i tiden, finder vi i kommunen et af de fineste gravfund fra bronzealderen, nemlig Skrydstrupkvinden med den specielle frisure, fundet i en velbevaret egekiste i 1935. Og i nyere tid vil den frygtelige bådulykke på Haderslev Dam i juli 1959, der førte til, at 57 personer omkom, være kendt.

I dag bor der omkring 56.000 personer i kommunen, heraf 57 % i byerne Haderslev, Gram og Vojens.

Haderslev Domkirke er det mest markante gotiske bygningsværk i Jylland. Historien bag den nuværende bygning er en fortælling om en stor politisk konflikt i begyndelsen af 1400-tallet. På denne tid lå kong Erik af Pommern i strid med de holstenske grever, og Slesvig Stift var derfor i flere årtier delt mellem parterne, hvorfor forbindelsen mellem kollegiatkapitlet i Haderslev og domkapitlet i Slesvig var afbrudt. Tanken om at løsrive Haderslev fra Slesvig fik hurtigt kongelig støtte, og i årene ca. 1420-40 blev der skabt en helstøbt gotisk katedral værdig som hovedkirke i et selvstændigt stift. Haderslev Domkirkes historie går helt tilbage til middelalderen, men det var først i 1922, at den fik status af domkirke. Her ses den fra sydvest. Foto: Palle Peter Skov/Trap Danmark, 2020

[Historie-online.dk, den 17. marts 2021]

← **Forrige artikel** (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/historie-og-topografi-11-11-11/trap-danmark-15-billund-vejle-fredericia>)

SE RELATEREDE ARTIKLER

HISTORIEN OM DANMARK 2

(<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/historie-og-topografi-11-11-11/historien-om-danmark-2>)

(<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/historie-og-topografi-11-11-11/danmark-fra-a-til-aa>)

(<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/historie-og-topografi-11-11-11/konfliktzonen-danmark>)